

گزارش برگزاری کنفرانس ملی بازانديشي و آينده‌نگري در نظام آموزش و يادگيري ايران با توجه به تغييرات پرشتاب جهان معاصر تهران، ۴-۳ اسفند ۱۳۹۴

"کنفرانس ملی بازانديشي و آينده‌نگري در نظام آموزش و يادگيري ايران با توجه به تغييرات پرشتاب جهان معاصر" توسط کمیسیون ملی يونسکو و با همکاري وزارت‌هاي آموزش و پرورش، علوم، تحقيقات و فناوري، تعاون، کار و رفاه اجتماعي، و با حمايت سازمان‌ها و نهادهاي نظير: پژوهشکده مطالعات فرهنگي و اجتماعي وزارت علوم، تحقيقات و فناوري، وزارت‌هاي بهداشت، درمان و آموزش پزشکي، ورزش و جوانان، سازمان مديريت و برنامه‌ريزي کشور، دانشگاه فرهنگيان، دانشگاه فني و حرفه‌اي، کرسی يونسکو در زمينه کارآفريني، کرسی يونسکو در زمينه آموزش مهندسي، کرسی يونسکو در زمينه معلمان به عنوان يادگيرانگان مادام‌العمر، انجمن جامعه شناسي آموزش و پرورش ايران، دانشگاه تربيت دبیر شهيد رجائي، دانشگاه علمي-کاربردي و سازمان‌هاي غيردولتي ذيربط، با حضور بيش از ۲۰۰ شرکت کننده، در تاريخ ۳ و ۴ اسفندماه ۱۳۹۴ در مجموعه فرهنگي تلاش تهران، در قالب مراسم افتتاحيه، پانل‌هاي تخصصي، و مراسم اختتاميه برگزار شد.

در مراسم افتتاحيه آقایان دکتر نصيري، سرپرست کمیسیون ملی يونسکو در ايران، دکتر فاني، وزير آموزش و پرورش، و دکتر حسيني، قائم مقام وزير تعاون، کار و رفاه اجتماعي سخنراني کردند.

در ابتدا دکتر نصیری ضمن عرض خیرمقدم به حاضرین در کنفرانس، هدف از برگزاری این کنفرانس را ظرفیت‌سازی نظام آموزشی ایران با توجه به تحولات رایج اجتماعی، اقتصادی و فناوری، کمک به تقویت سازوکارهای مورد نیاز برای ارتقای آینده‌نگری و پایداری در سیاست‌های کلان آموزشی و ترویج رویکرد بین‌بخشی و بین‌نهادی در سیاست‌های آموزشی اعلام کرد و اظهار داشت: "از وظایف مهم کمیسیون ملی یونسکو در ایران، ایجاد ارتباط بین یونسکو و سازمان‌های ملی دولتی و غیر دولتی فعال در زمینه‌های آموزشی، تربیتی، علمی، فرهنگی و ارتباطات، و تسهیل و توسعه ارتباط با کمیسیون‌های ملی یونسکو در کشورهای دیگر و به ویژه کشورهای منطقه، به منظور همکاری در اجرای برنامه‌ها و انجام مطالعات مشترک است و برگزاری کنفرانس ملی باز اندیشی و آینده‌نگری در نظام آموزش و یادگیری ایران در همین راستا است".

وی افزود: "کمیسیون ملی یونسکو تجارب جهانی در حوزه‌های آموزشی، فرهنگی، اجتماعی و مصوبات سازمان یونسکو را در کارگروه‌های خود به بحث و تبادل و نظر گذاشته است و برای اجرای آن‌ها با رعایت مقتضیات بومی با دستگاه‌های اجرایی کشور هماهنگی می‌کند. برگزاری کنفرانس ملی بازاندیشی و آینده‌نگری در نظام آموزش و یادگیری ایران از طرف بخش آموزش کمیسیون ملی یونسکو به سازمان یونسکو پیشنهاد شد که پس از تصویب این سازمان در حال برگزاری آن هستیم و گزارش آن به یونسکو ارسال خواهد شد که این موضوع نشان دهنده نقش فعال کمیسیون ملی یونسکو در ایجاد تعامل دستگاه‌های اجرایی کشور با سازمان جهانی یونسکو، انتقال نظرات جمهوری اسلامی ایران به این سازمان و همچنین اجرایی کردن مصوبات این سازمان در کشور است".

دکتر فانی، وزیر آموزش و پرورش، در ابتدا با اشاره به وظایف وزارت آموزش و پرورش اظهار داشت: "یکی از کارکردهای آموزش و پرورش کشورها، پرورش و رشد کودکان، نوجوانان و جوانان است. توجه به رشد متوازن شخصیت این افراد و اهمیت همه جانبه این موضوع سبب شده است تا وظایف آموزش و پرورش از اهمیت زیادی برخوردار باشد". وی با بیان اینکه امروز قدرت در اختیار کسانی است که به ابزار دانش و فناوری مجهزند، افزود: "ما درجهانی به سرعت در حال تغییر و وابسته به هم زندگی می‌کنیم که در آن دانش و فناوری، محرک‌های توسعه هستند".

وزیر آموزش و پرورش، با اشاره به اهداف برنامه توسعه هزاره و عملکرد وزارت آموزش و پرورش کشورمان اظهار داشت: "ریشه کن کردن فقر و گرسنگی، دست یافتن به آموزش عمومی، گسترش برابری جنسیتی و توانمندسازی زنان، کاهش مرگ و میر کودکان، بهبود سلامت مادران، مبارزه ب HIV، مالاریا و ... حمایت از محیط زیست، مشارکت و همکاری جهانی برای توسعه از جمله اهداف برنامه توسعه هزاره است. لازمه آموزش برای توسعه پایدار این است که دانش‌آموزان به‌گونه‌ای آموزش ببینند که از آینده تصویر بهتری داشته باشند و مسیری فراهم شود که مردم در سطوح مختلف قدرت تفکر داشته باشند که اقتضای این گونه آموزش‌ها اجرای تفکرات سیستمی و برنامه‌ریزی‌هاست." دکتر فانی با بیان اینکه توسعه پایدار، مفهومی چند وجهی و نیازمند درک مفهوم بین بخشی و بین سازمانی است، افزود: "توجه به یادگیری مادام‌العمر از الزامات آموزش و پرورش در توسعه پایدار است و برای تحقق این موضوع، باید آموزش و پرورش با کیفیت بالا و اصلاح و بهبود نظام آموزش و پرورش را به دغدغه‌ای در کشور تبدیل کرد. باید شرایطی فراهم شود که کودکان دروس پایه و آموزش‌های فنی را بیاموزند و فرصت تبدیل شدن به شهروند و بهره‌مندی از حقوق شهروندی را خودشان ایجاد کنند."

دکتر محمد تقی حسینی، قائم مقام وزیر تعاون کار و رفاه اجتماعی، اظهار داشت: "ستیز سرعت، یک پدیده رو به افزایش است و هر روز جامعه را بیشتر درگیر خود می‌کند که با گسترش وسایل ارتباط جمعی و اینترنت و سایر ابزار جدید در آموزش بیشتر از هر زمانی دیگری مورد توجه قرار می‌گیرد و این ستیز به این معنا است که شما باید در یک مسابقه همپای دیگران حرکت کنید و اگر سیستم آموزشی، انسان‌ها را برای سرعت امروزی تربیت نکند، در این ستیز نمی‌توانید ادامه دهید".

وی با بیان اینکه وجود هماهنگی همه ضلع‌ها و ابعاد مربوط به توسعه نیروی انسانی ضرورت دارد، تصریح کرد: "مهم‌ترین این ابعاد آموزش است و سیستم آموزشی می‌تواند نجات دهنده کشور باشد و اهمیت آن از منابع معدنی و ذخایر زیر زمینی بالاتر است. همانطور که طبق نظریه اقتصاد، منابع محدود و نیازها نامحدود هستند، قدرت خلاقیت و ذهن و فکر انسان نامحدود است و اگر کشوری از منابع زیر زمینی بی‌بهره باشد اما انسان‌های خلاق داشته باشد، تمام کمبودها جبران می‌شود و سیستم آموزشی پشتوانه قوی توسعه برای کشورها است".

قائم مقام وزیر تعاون، با اشاره به اینکه دولت‌های شکننده یا آسیب پذیر با ذخایر معدنی غنی از توسعه کمی برخوردارند، افزود: "سیستم آموزشی می‌تواند کشوری را به اوج برساند و یا آن را از پیشرفت بازدارد و در وضعیتی که دنیا در هر عرصه‌ای در حال رقابت است، اگر به بازنگری سیستم آموزشی توجه نشود ضرر زیادی گریبانگیر تمام جامعه خواهد شد".

دکتر حسینی با بیان اینکه انطباق بین نیازهای روز و آموزش امر شناخته شده‌ای است، اظهار داشت: "علت اصلی افزایش بیکاری در جامعه عدم انطباق بین دانسته‌ها و نیازهای واقعی بازار کار است که نیاز به بازنگری اساسی دارد و آموزش‌ها باید بر مبنای این نیازها صورت بگیرد. در حال حاضر در ایران با انباشت فارغ‌التحصیلان دانشگاهی مواجه هستیم اما مطلبی که باید به آن توجه شود این است که این فارغ‌التحصیلان باید به میزانی که وقت صرف کرده‌اند، توانمند باشند و جذب بازار کار شوند".

قائم مقام وزیر کار با اعلام اینکه آموخته‌های فارغ‌التحصیلان ممکن است بلااستفاده بماند و باید به بحث‌های مهارت‌آموزی توجه کنیم، تصریح کرد: "بحث‌های مهارت‌آموزی حتی در علوم انسانی باید مورد توجه قرار بگیرد و تنها برای دانشجویان رشته‌های فنی نیست و افراد بعد از فارغ‌التحصیلی باید به چند مهارت مسلط باشند. گسترش آموزش از طریق نهادهای غیر رسمی، موضوع اساسی دیگر در آموزش کشور است و توزیع آموزش از طریق نهاد رسمی کامل نیست و دولت می‌تواند با کمک سایر ادارات، بیمارستان‌ها و مراکز تحقیقاتی به آموزش کمک کند".

وی ادامه داد: "با کمک وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان بهزیستی توانمندسازی معلولان صورت می‌گیرد که نیاز به توجه بیشتری به آن‌ها داریم و دیگران باید با توجه به جمعیت ۱۰ درصدی معلولان کشور برای چگونگی زندگی با آنان آموزش ببینند که نیازمند بازبینی نظام آموزشی در این زمینه هستیم. باید فرصتی فراهم کنیم تا هیچ کودک جامانده از تحصیل در کشور وجود نداشته باشد و طبق دستور مقام معظم رهبری حتی آموزش در خصوص کودکان مهاجر را نباید نادیده بگیریم که در این زمینه سعی کردیم همکاری بین چند وزارتخانه را تقویت کنیم و امیدوار هستیم روزی برسد که هیچ کودک بازمانده از تحصیل وجود نداشته باشد".

خانم دکتر محب حسینی، رئیس بخش آموزش کمیسیون ملی یونسکو و دبیر کنفرانس، پیش از برگزاری پانل‌های تخصصی در خصوص اهداف، محورها و نحوه کار کنفرانس سخنرانی کرد و اظهار داشت: "پیشینه برگزاری این کنفرانس به سال ۲۰۱۴ برمی‌گردد. طبق بررسی‌هایی که در یونسکوی مرکزی به عمل آوردیم، متوجه شدیم که بخش آموزش یونسکوی مرکزی در پاریس تیمی را با عنوان تیم پژوهش، پیش‌بینی و آینده‌نگری در آموزش تشکیل داده است که کار اصلی آن ارزیابی گزارش کمیسیون بین‌المللی آموزش در قرن بیست و یکم ژاک دلورز و ارکان چهارگانه یادگیری مادام‌العمر با توجه به تحولات انجام شده از سال ۱۹۹۶ (زمان انتشار گزارش دلورز) تاکنون است. براین اساس، با توجه به شرایط خاص ملی که در ارتباط با آموزش و آموزش عالی و اشتغال در کشور داشتیم، این ایده به فکر ما رسید که کنفرانس ملی بازناندیشی و آینده‌نگری در آموزش و یادگیری ایران را با مشارکت همه نهادهای ملی برگزار کنیم. طرح برگزاری کنفرانس به یونسکو در اوایل سال ۲۰۱۴ ارائه شد. یونسکو از این طرح استقبال کرد و مبلغی بودجه نیز برای اجرای آن تخصیص داد. در ارتباط با اهداف و نتایج مورد انتظار ما از برگزاری کنفرانس، آقای دکتر نصیری اشاره لازم را کردند. به هر ترتیب برای برگزاری کنفرانس چندین فاز از جمع‌آوری داده‌ها تا تحلیل و پردازش آن‌ها در نظر گرفته شده بود. پس از آن جلسات شورای راهبری کنفرانس را با شرکت نمایندگان ارشد دستگاه‌ها و نهادهای اجرائی برگزار کردیم و بر اساس مصوبات شورای راهبری قرار شد سه کارگروه تخصصی با عناوین: ۱- فناوری‌های جدید، توسعه فضاها، داده‌ها و محتوای آموزشی، ۲- پیوند میان آموزش، یادگیری و جهان کار، و ۳- آموزش شهروندی در جوامع یادگیرنده تشکیل شود. سه کارگروه کمیته‌های علمی را تشکیل دادند که چندین بار هریک تشکیل جلسه دادند و نیازهای آموزش در قرن معاصر مورد بررسی قرار گرفت و مباحث: سازماندهی یادگیری: کیفیت آموزش و تناسب یادگیری؛ پاسخگوئی آموزش به نیازهای اجتماعی- اقتصادی؛ توسعه پایدار؛ ترویج رویکرد انسان‌نگرانه در آموزش، تناسب سیاست‌گذاری محلی و جهانی در آموزش، و بازناندیشی آموزش به عنوان کالای مشترک جهانی به عنوان موضوعات مهم مورد بحث کنفرانس مطرح شد. لازم به ذکر است نتیجه مطالعه تیم پژوهش، پیش‌بینی و آینده‌نگری یونسکو نیز در کتابی با عنوان بازناندیشی در آموزش آورده شد که در سی و هشتمین کنفرانس عمومی یونسکو در ماه نوامبر در پاریس رونمایی شد". رئیس گروه آموزش کمیسیون ملی یونسکو در ادامه اظهار داشت: "این کنفرانس شامل سه بخش مراسم افتتاحیه، سه پانل تخصصی موازی در روز اول با عناوین: فناوری‌های جدید و توسعه فضاها، محتوا و عاملان آموزشی، پیوند میان آموزش، یادگیری و جهان کار، و آموزش شهروندی در جوامع یادگیرنده است. ترکیب سخنرانان این جلسات به نحوی طراحی شده است که هم با محورهای کنفرانس تناسب داشته باشد و هم موضوعات کاری وزارت‌های آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری، و تعاون، کار و رفاه اجتماعی را در برگیرد. ترکیب سخنرانان نیز شامل مسئولان و مدیران اجرائی و همچنین استادان دانشگاه‌ها و پژوهشگران است. برای روز دوم یک پانل مشترک با عنوان: آینده‌نگری در آموزش و یادگیری در نظر گرفته شده است که اعضای این پانل نیز شامل افراد مرجع و صاحب‌نظر ملی در

حوزه‌های آموزش و پرورش، آموزش عالی و اشتغال خواهند بود و نتیجه جمع‌بندی مباحثات پانل‌ها در بیانیه کنفرانس آورده خواهد شد که در جلسه اختتامیه مطرح خواهد گردید.

کنفرانس با برگزاری سه پنل تخصصی (A، B، و C) در روز اول و یک پانل مشترک در روز دوم با عنوان "آینده‌نگری در آموزش و یادگیری" و جلسه اختتامیه به شرح زیر ادامه یافت:

گزارش پانل‌های تخصصی

پانل A: فناوری‌های جدید و توسعه فضاها، محتوا و عاملان آموزشی

این پانل به ریاست آقای دکتر علی اکبر جلالی، استاد دانشگاه علم و صنعت آغاز شد. اعضای پانل آقایان: دکتر جلالی، دکتر مهرمحمدی و خانم شیروکوا بودند.

در آغاز، آقای دکتر جلالی اظهار داشت: نظام آموزش و یادگیری در فضای مجازی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است، زیرا در جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و حتی سیاسی بشر تغییر اساسی ایجاد می‌کند. از جمله فناوری‌هایی که امروزه در نتیجه گسترش اینترنت بوجود آمده است، فناوری اینترنتِ اشیاء (Internet of Things) است. این فناوری امکان دریافت، ثبت و ارسال اطلاعات به‌روز و لحظه‌ای برای استفاده، تحلیل و بهبود محصولات و خدمات و البته در نهایت برای استفاده مصرف‌کنندگان را فراهم می‌سازد. پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۳۰ میلادی، ۸۰ درصد از فعالیت‌های بشر در فضای مجازی صورت پذیرد. جهانی اندیشیدن، دانش‌بنیان بودن، برخورداری از فناوری‌های روز و حضور موثر در فضای مجازی، جزء راهبردهای اساسی نظام آموزش و یادگیری است.

جلسه کاری اول: فناوری‌ها و فضاها، برون‌داد دانشگاه‌ها و نقش معلمان و استادان

اولین سخنران این جلسه، خانم دکتر گالینا شیروکوا، استاد دانشگاه سنت پترزبورگ بود که در مورد نقش میانجی‌گرانه فرهنگ ملی میان برون‌داد دانشگاه‌ها و فعالیت‌های اولیه اقتصادی دانشجویان: چشم‌انداز شمول اجتماعی فعالیت‌های اقتصادی سخنرانی کرد. ایشان به نتیجه تحقیقات بین‌المللی که حاصل سی و پنج هزار نمونه پژوهش در چهل و پنج کشور جهان بود، اشاره کرد و افزود: این نتایج رابطه فرهنگ ملی با فراگیری روحیه کار و کارآفرینی را نشان می‌دهد و تجارب خارج از کلاس درس دانشجویان، در ساختار روحیه کارآفرینی از تجارب داخل کلاس از اهمیت بسیار بالاتری برخوردار است.

سخنران بعدی این جلسه، آقای دکتر محمود مهرمحمدی، سرپرست دانشگاه فرهنگیان و رئیس کرسی یونسکو در زمینه معلمان به عنوان یادگیرندگان مادام‌العمر بود. وی در خصوص نیازهای جدید آموزشی و نقش معلمان و استادان در جوامع یادگیرنده اظهار داشت: مدیریت دانش حرفه‌ای تدریس، نیاز معلم در جوامع دانش‌بنیان است. بر این اساس، باید انگاره "معلم به مثابه یادگیرنده مادام‌العمر" یا این باور که "یک معلم به همان اندازه که

یادگیرنده خوبی است، یاددهنده خوبی نیز هست" درونی شود. ترویج این باور و انگاره، نیازمند اتکاء به زبان‌های برنامه‌های درسی رسمی و غیر رسمی در تربیت معلم است. در این میان، عوامل و اقتضایات محیطی، بویژه بسترکار در مدرسه و فرهنگ حاکم بر آن را نباید از نظر دور داشت زیرا علاوه بر معلم به عنوان یک "یادگیرنده مادام‌العمر"، مدرسه هم باید به مثابه یک "سازمان یادگیرنده" سازماندهی شده باشد.

جلسه کاری دوم: فناوری‌های جدید و بازاندیشی آموزش در عصر دیجیتال

آقای مهندس علی زرافشان، معاون آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش، به عنوان اولین سخنران این بخش در خصوص نقش فناوری در بازاندیشی آموزش برای همه، اظهار داشت: آینده آموزش، مبتنی بر فناوری اطلاعات است. یادگیری آنلاین باید تقویت شود. محل وقوع یادگیری مدرسه و خارج از مدرسه است. تلاش‌های آموزش و پرورش برای ساختن آینده و تدبیر استلزامات مطلوب مدارس آینده عبارتند از: ورود هدفمند و هوشمندانه تکنولوژی‌های نوین در کلاس‌های درس و مدارس کشور، تلفیق فناوری در برنامه درسی، ایجاد فرصت‌های یادگیری جدید و توسعه آن‌ها در کشور، آموزش معلمان و ارتقای سطح توانمندی آن‌ها برای درک بهتر و تسلط بر ابزارهای فناورانه کلاس درس و مدرسه، تنوع در روش‌های ارائه آموزش‌های رسمی و غیررسمی در کشور با تکیه بر اسناد، قوانین و سیاست‌های آموزشی کشور.

سپس آقای دکتر عباس بازرگان، استاد دانشگاه تهران، در زمینه یادگیری و آموزش در عصر دیجیتال: فرصت‌ها و چالش‌ها به سخنرانی پرداخت. ایشان نقش فناوری در آموزش و پرورش؛ چگونه از فناوری بهتر استفاده کنیم؛ و تفاوت تدریس در عصر دیجیتال و گذشته را به تفصیل مورد بررسی قرار داد.

موضوع سخنرانی آقای دکتر حیدر تورانی، رئیس پژوهشکده برنامه‌ریزی درسی و نوآوری‌های آموزشی پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش، مدیریت خلاقیت و نوآوری در مدرسه با توجه به فضاهای جدید یادگیری بود وی در سخنرانی خود اظهار داشت: در عصر دیجیتال، هیچ محدودیتی در فضاهای یادگیری وجود ندارد. مدیریت فضای یادگیری در عصر دیجیتال، با تفکر و نگاه خطی^۱ به مدیریت و رهبری مدرسه، که همه چیز را منتج به نتایج مورد نظر می‌داند، همخوانی نداشته و نیازمند نگاه همه جانبه، فرآیندی، آشوبناک و کوانتومی است. در این نگاه، خلاقیت و نوآوری مدرسه و همه جانبه‌نگری تمام اجزای سیستم مدرسه، بویژه مدیر و کادر آموزشی و نیز سازگاری مناسبات بین آن‌ها می‌تواند کارآمد و موثر باشد.

جلسه کاری سوم: مدیریت کلاس درس در فضاهای جدید یادگیری

1- Vertical thinking

آقای دکتر کاظمی، عضو هیئت علمی پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، در خصوص موضوع *ابعاد اجتماعی کلاس درس و فضاهای جدید یادگیری*، تحولات کمی و کیفی دانشگاه در سال‌های اخیر، وضعیت دانشگاه را در حال حاضر با توجه به سه تحقیق (قانع‌ی راد، سراج زاده، صدیقیان) مورد بررسی قرار داد و دگرگونی اهداف و کارکردهای دانشگاه از دیدگاه دانشجویان را تشریح کرد.

موضوع سخنرانی آقای دکتر تلخابی، عضو هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان، *چالش‌های خلاقیت و نوآوری دانش‌آموزان با توجه به فضاهای جدید یادگیری* بود. ایشان تاکید کرد: مطالعات شناخت اجتماعی نشان می‌دهد که خلاقیت یک محصول فردی نیست، بنابراین، علاوه بر سه عامل «تخصص و مهارت»، «انگیزش» و «مهارت‌های تفکر خلاق» که مجموعه عوامل فردی هستند در بررسی چالش‌های خلاقیت باید به عوامل اجتماعی نیز توجه کرد. آقای دکتر تلخابی در ادامه، چالش‌های خلاقیت با توجه به چهار عامل «تخصص و مهارت»، «انگیزش»، «مهارت‌های تفکر خلاق»، و «ویژگی‌های محیط یادگیری» را مورد بررسی قرار داد.

سخنران بعدی این بخش، آقای مهندس محمود حسینی، معاون آموزش متوسطه اداره کل آموزش و پرورش شهر تهران، درخصوص *بهترین تجارب در زمینه هوشمندسازی مدارس شهر تهران*، هوشمندسازی آموزشی را با ذکر یک نمونه موردی تشریح کرد.

پانل B: پیوند میان آموزش، یادگیری و جهان کار

پانل B به ریاست آقای دکتر یداله مهرعلیزاده، استاد دانشگاه شهید چمران اهواز برگزار شد. اعضای پانل، آقایان: دکتر مهرعلیزاده، دکتر فقیه، دکتر سازگار نژاد، و سناتور شوایتزر بودند.

در آغاز این جلسه، آقای دکتر مهرعلیزاده توضیحاتی در مورد وضعیت بازار کار، ساختار جمعیت فعال و شاغل کشور و وضعیت اشتغال و نرخ بیکاری در سال ۹۳ و ۹۴ ارائه داد و اظهار داشت: پنجره جمعیتی کشور وضعیت بحرانی به خود گرفته است. ما اگر وضع بازار کار را در سال ۹۴ ترسیم کنیم؛ این گونه است که با در نظر گرفتن ۷۹ میلیون نفر جمعیت کشور، ۶۴ میلیون و ۶۰۰ هزار نفر جمعیت در سن کار، ۲۵ میلیون و ۱۰۰ هزار نفر جمعیت فعال و ۳۹ میلیون و ۵۰۰ هزار نفر جمعیت غیرفعال هستند. بر این اساس، باید تامل شود که چه نقشی را می‌توان برای تقویت پیوند میان آموزش و بازار کار، جهت سوق دادن توسعه و نظام مدرک‌گرایی به سمت صلاحیت‌های حرفه‌ای، در نظر گرفت.

جلسه کاری اول: آموزش و جهان کار

اولین سخنران این جلسه، سناتور آندریاس شوایتزر، عضو مجلس سنای اروپا برای ارتقای اقتصاد و فناوری در کشورهای اروپائی و جهان بود. ایشان در خصوص *تناسب بین آموزش و کار، آموزش کاربردی برای کمپانی‌ها در ایران، خصوصاً بر حسب ارتباط دوباره ایران با جامعه بین‌المللی اروپائی و جهان*، به سخنرانی پرداخت. ایشان معتقد بود که بین آموزش ایران با استانداردهای جهانی شکاف وجود دارد.

آقای دکتر محمد امین سازگارنژاد، رئیس سازمان آموزش فنی و حرفه ای، در سخنرانی خود با موضوع آموزش جهان کار به موضوعاتی از قبیل تاثیرگذاری آموزش فنی و حرفه ای در بازار کار، ظرفیت سازی در آموزش مهارتی و ضرورت تامین منابع مالی برای تقویت زیرساخت های فنی و حرفه ای اشاره کرد. موضوع سخنرانی دکتر بهرام صالح صدق پور، دانشیار دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی، چالش های مربوط به کیفیت اثربخشی آموزش های فنی و حرفه ای بود. ایشان بر ضرورت توجه به استاندارد سازی تاکید کرد.

جلسه کاری دوم: اثربخشی آموزش های فنی و حرفه ای و ضرورت ایجاد همکاری بین بخشی

دکتر الهیار، رئیس امور آموزش و پرورش عمومی و فنی و حرفه ای سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، در خصوص ضرورت توسعه همکاری بین بخشی در بین نهادهای متولی آموزش و اشتغال به سخنرانی پرداخت و تحلیلی از وضعیت آموزش های فنی و حرفه ای ارائه داد و بر هماهنگی در سیاست گذاری بین نهادهای سیاست گذار و ضرورت تعیین یک متولی ملی در این خصوص تاکید کرد.

جلسه کاری سوم: توسعه مهارت های آینده و اشتغال فارغ التحصیلان

خانم دکتر نسرین نورشاهی، رئیس موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی، به عنوان اولین سخنران این جلسه، در خصوص موضوع چشم انداز وضعیت اشتغال فارغ التحصیلان نظام آموزش عالی کشور در بازه زمانی ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۴، چند سناریو برای آینده آموزش عالی ایران ارائه داد. آقای مصطفی آذرکیش، مدیر کل دفتر کار و دانش وزارت آموزش و پرورش در خصوص نقش آموزش های فنی و حرفه ای و کار دانش دوره دوم متوسطه در توسعه مهارت های کار برای آینده، تصویری از آموزش فنی و حرفه ای در مقطع متوسطه ارائه داد و بر ضرورت هماهنگی این بخش با بخش اشتغال کشور تاکید کرد. آقای مهندس محمود جانی درمیان، مدیرعامل موسسه حامی پیوند کارآفرینان، درخصوص طرح الیت نخبگان به عنوان یک تجربه موفق در زمینه کارآفرینی سخنرانی کرد و درخصوص شناسایی و بستر سازی مهارت های کارآفرینی در آموزش و پرورش عمومی و مهارتی کشور راهکارهایی ارائه نمود. موضوع سخنرانی دکتر عظیم محبی، مدیرکل آموزش دوره اول متوسطه، ارائه طرح کاشف به عنوان یک تجربه موفق در حوزه کارآفرینی بود. ایشان در خصوص شناسایی و بستر سازی مهارت های کارآفرینی در آموزش و پرورش عمومی و مهارتی کشور راهکارهایی ارائه نمود.

پانل C: آموزش شهروندی در جوامع یادگیرنده

این پانل به ریاست آقای دکتر غلامعلی احمدی، استاد دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی آغاز به کار کرد. اعضای پانل آقایان: دکتر احمدی، پروفسور اندرسون، و دکتر نصری بودند.

در آغاز، آقای دکتر احمدی اظهار داشت: شهروندی، مفهومی چند بعدی و دارای معانی مختلف است که این اختلاف از تفاوت فلسفه‌های حاکم بر هر جامعه و ارزش‌های آن نشأت می‌گیرد. بنابراین افراد با هر دین و ملیتی به دلیل احساس مشترک شهروندی در امور جامعه مشارکت فعال دارند. باتوجه به این که هر جامعه‌ای با عنایت به زمینه‌های فرهنگی و ارزشی خود به شهروندان خاص با خصوصیات ویژه‌ای نیاز دارد و این امر ضامن بقا و تداوم حیات اجتماعی و میزان توسعه و پیشرفت کشور می‌شود، باید برنامه‌ریزی آموزشی حساب شده‌ای را برای تمام اقشار جامعه به طور وسیع در نظر گرفت. اگر آموزش را سرمایه‌گذاری برای آینده در نظر بگیریم؛ آموزش شهروندی سرمایه گذاری برای آینده مورد نظر کشور در تمامی ابعاد است.

جلسه کاری اول: آموزش شهروندان خلاق و پاسخگو

پروفسور آلیستار آندرسن، استاد دانشگاه رابرت گوردون انگلستان، درخصوص آموزش شهروندان کارآفرین با ذکر یک مثال نشان داد که برای حرکت به سوی کارآفرینی، چالش‌های فراوانی پیش روی کارآفرینان وجود دارد. وی مهم‌ترین چالش‌ها را بدین شرح عنوان کرد: ۱- تقابل میان نوآوری از یک سو و حفظ ارزش‌ها و باورهای دیرین جامعه از سوی دیگر، ۲- برای تربیت یک شهروند کارآفرین باید از همان کودکی آغاز کرد و در مسیر آموزش و یادگیری تفکر سیستمی، تفکر نقاد و تفکر پیش‌بینی‌کننده و آینده نگر را به فراگیران آموخت ۳- فراگیران خلاق باید جامعه محلی و ملی خود را از جهت تاریخی، جغرافیایی و فرهنگی به خوبی بشناسند. ۴- کارآفرینی همواره باید با ارزش‌های ملی و منطقه‌ای هماهنگی داشته باشد و گرنه با شکست روبرو می‌شود.

آقای دکتر صادق نصری، درخصوص ضرورت توجه به حقوق شهروندی، روش‌ها و راهکارهای ایجاد و تقویت مهارت شهروندی را بدین شرح عنوان کرد: ۱- آشناکردن دانش‌آموزان با قوانین و مقررات جامعه، ۲- آشناکردن دانش‌آموزان به حقوق شهروندی‌شان، ۳- آموزش اخلاق و ادب اجتماعی به دانش‌آموزان، ۴- آموزش رعایت انضباط اجتماعی و حفظ اموال عمومی، ۵- آموزش کمک به هموعان و شهروندان بدون توجه به مکان زندگی، رنگ، نژاد، مقام و ثروت، ۶- آموزش قائل شدن حق زندگی برای همه، ۷- اشاعه آزادانه افکار، مردم‌سالاری و وحدت ملی در جامعه به دانش‌آموزان، ۸- آموزش رعایت حقوق همه گروه‌ها، طبقات، ادیان، قومیت‌ها و نژادها و...، ۹- گسترش ارزش‌های والای انسانی در جامعه و نهادی کردن آن‌ها، ۱۰- از بین بردن تضاد و کشمکش بین مردم در جامعه، ۱۱- آموزش احترام به کرامت‌های انسانی به دانش‌آموزان، ۱۲- آموزش نظم، وجدان کاری و فرهنگ کار به دانش‌آموزان، ۱۳- آموزش عدالت‌جویی و حق‌جویی و پرهیز از ظلم به دانش‌آموزان، ۱۴- برگزاری سمینارها و دوره‌های آموزش حقوق شهروندی، ۱۵- ارائه بروشورهایی در زمینه آموزش حقوق شهروندی، ۱۶- اجرا و توجه جدی به طرح شهردار مدرسه در مدارس.

جلسه کاری دوم: بازاندیشی نظام‌ها و ساختارهای آموزشی و آموزش شهروندی

اولین سخنران این جلسه، آقای دکتر غلامعلی احمدی بود. وی در خصوص بازاندیشی و آینده نگری در آموزش تربیت شهروند جهانی در مسیر دستیابی به توسعه پایدار، موضوعات: جهانی شدن و چالش‌های پیش روی بشر، جهانی شدن و بومی ماندن، حفظ سنت گرایی در مقابل نوگرایی و فرانوگرایی، توجه به آرمان‌های بلندمدت در مقابل ملاحظات کوتاه مدت، تقابل میان زندگی مادی و معنوی، دستیابی به توسعه پایدار مهم‌ترین چالش هزاره سوم، پیشنهادهایی برای تربیت شهروند جهانی در مسیر دستیابی به توسعه پایدار را مورد بررسی قرار داد.

نقش تشکلهای دانش‌آموزی در ترویج مهارت‌های شهروندی موضوع سخنرانی آقای دکتر حمیدرضا کفایش، معاون امور فرهنگی و پرورشی وزارت آموزش و پرورش، بود. ایشان به آموزش مهارت‌های شهروندی در اسناد بالادستی وزارت آموزش و پرورش اشاره کرد و آن‌ها را در ۶ ساحت: ۱- تعلیم و تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی، ۲- تعلیم و تربیت اجتماعی و سیاسی، ۳- تعلیم و تربیت زیستی و بدنی، ۴- تعلیم و تربیت زیبایی شناختی و هنری، ۵- تعلیم و تربیت اقتصادی و حرفه‌ای، ۶- تعلیم و تربیت علمی و فن‌آورانه، و ایجاد مهارت‌های شهروندی، بومی و ملی با نگاه تربیت شهروند جهانی از طریق ایجاد تشکلهای دانش‌آموزی توسط معاونت پرورشی و فرهنگی وزارت آموزش و پرورش تشریح کرد.

آقای مهندس شاهین‌زاده، درخصوص نقش بازی و اسباب بازی در ترویج فرهنگ صلح در میان نوآموزان پیش دبستانی به معرفی یک تجربه موفق پرداخت. این تجربه، در زمینه دانش‌آموزان دو روستا بود که پدران و مادران آنان سال‌ها در مورد تقسیم آب با هم اختلاف داشتند و از طریق آموزش فرزندان‌شان توانستند به یک صلح پایدار و همزیستی مسالمت‌آمیز دست یابند. مهندس شاهین‌زاده در ادامه، توصیه‌هایی کلیدی برای آموزش همزیستی مسالمت‌آمیز در میان کودکان بدین شرح ارائه داد: تأکید بر هویت‌های بومی و محلی در آموزش کودکان، توسعه احترام و عشق به یکدیگر در میان کودکان، بسترسازی برای ایجاد خلاقیت و نوآوری از طریق بازی‌های بومی-محلی و کار با امکانات موجود در محل، تأکید بر آموزش صنایع و هنرهای دستی و محلی به شیوه کار تیمی و مشارکتی میان کودکان، استفاده از ادبیات کهن ایران و قصه گویی برای انتقال مفاهیم ارزشی، اخلاقی، دینی و ملی به کودکان، کمک گرفتن از والدین و افراد محلی برای اشاعه هنرهای بومی در میان کودکان، ایجاد فرصت برای دست‌ورزی، ذهن‌ورزی و تولید دست ساخته‌های محلی در میان کودکان و عرضه آن‌ها به بازار، تشویق کودکان به همدلی، همزبانی، هم فکری و همکاری از طریق فعالیت‌های مبتنی بر بازی و شادی، تکیه بر آداب و رسوم محلی برای تعامل و همزیستی مسالمت‌آمیز میان کودکان، خانواده‌ها و جامعه محلی.

جلسه کاری سوم: ابزارها و روش‌های موثر برای آموزش شهروندی

آقای دکتر عنانی سراب در خصوص نقش برنامه‌های درسی در ترویج حقوق شهروندی، ضمن تعریف جهانی‌سازی و جهانی شدن، گفتمان‌های رایج در حوزه جهانی شدن را مطرح کرد. ایشان در ادامه، پژوهشی با موضوع شهروند جهانی که با روش کیفی در سال‌های ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۴ در انگلستان صورت گرفت را ارائه داد و از نتایج آن برای ترویج جهانی شدن از طریق برنامه‌های درسی در ایران راهکارهایی به شرح زیر پیشنهاد نمود: ۱-

دانش‌آموزان نیاز دارند مسایل و رویدادهای جهان معاصر بویژه جنگ و درگیری و هم چنین مسایلی نظیر ایدز، فقر، آلودگی هوا و حقوق بشر را درک کنند، ۲- در عین حال معلمان از اعتماد به نفس کافی در برخورد با مسایل مناقشه برانگیز جهانی در زمینه دانش و روش‌های تدریس برخوردار نیستند. آن‌ها از این واهمه دارند که با مطرح کردن جنگ دانش‌آموزان مضطرب شوند و یا اینکه طرح مسایل قومی به بالا گرفتن تنش‌های قومی بینجامد. آن‌ها از طرح دیدگاه‌های خود نیز در این زمینه‌ها واهمه دارند. ۳- هم معلمان و هم دانش‌آموزان برنامه درسی ملی را محدود کننده می‌دانند. از این رو لازم است برنامه درسی بازتر شود و معلمان باید از طریق آشنایی با فناوری اطلاعات و آموزش‌های ضمن خدمت و شبکه‌سازی، توانمند شده و مهارت‌ها و اعتماد به نفس لازم را برای برخورد با نگرانی‌های جهانی کسب کنند.

پانل مشترک: آینده‌نگری در آموزش و یادگیری

این پانل به ریاست آقای دکتر جعفر توفیقی آغاز شد. اعضای پانل آقایان: دکتر توفیقی، دکتر نوید ادهم، دکتر سپهری و دکتر محب حسینی بودند. در آغاز جلسه، آقای دکتر توفیقی، درخصوص موضوع تحول پارادایمی برای ایجاد انگیزه و تحول و تهییج نظام آموزشی جهت پاسخگویی به چالش‌های کشور، سخنرانی کرد. ایشان مواردی نظیر: ضرورت پاسخگویی نظام‌های آموزشی به نیازهای اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی، لزوم تربیت نیروی انسانی توسط نظام‌های آموزشی با توجه به نیازهای اجتماعی و اقتصادی، و ضرورت آینده‌نگری نظام آموزشی با توجه به روند جهانی شدن و شکل‌گیری ساختارهای آموزشی را مورد تحلیل و بررسی قرار داد.

سپس آقای دکتر مهدی نوید ادهم، دبیرکل شورای عالی آموزش و پرورش، در سخنرانی خود درخصوص آینده‌نگری در آموزش ایران با توجه به سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، به موارد زیر اشاره کرد که عبارتند از: ۱- پیش‌فرض‌های سند تحول بنیادین: در این سند آورده شده است که دانش‌آموزان، شهروندان آینده هستند و نظام‌های آموزشی، نظام‌های میان نسلی هستند. ۲- آموزش و پرورش امروز، آموزش و پرورش دیروز است و در پاسخ به نیازهای دیروز استقرار یافته است. به عنوان مثال برای بازنگری یک کتاب درسی ۵ سال طول می‌کشد تا یک کارشناس موضوع را فهم کند و اعمال نماید. ۳- آموزش و پرورش به مثابه پلی است که بین گذشته، حال و آینده ایفای نقش می‌کند. نظام آموزش و پرورش، مسئولیت هویت‌بخشی به نسل آینده را دارد. براین اساس، بسیار پیچیده است که بتواند پیش‌بینی کند آینده چه خصوصیتی دارد و چگونه می‌توان آن را در نظام آموزش و پرورش مد نظر قرار داد. ۴- دنیای آینده دنیای فناورانه است. باید نسلی را تربیت کنیم که توانایی هوشمندانه مواجهه با فناوری‌های نوین داشته باشد. هوشمندی به ذهن آدم‌ها بر می‌گردد و بنابراین دانش‌آموزان به شایستگی‌های اجتماعی، تربیت سیاسی، تربیت هنری و زیباشناسانه نیازمندند. باید به سمت دنیای اخلاقی حرکت کنیم که سعی کنیم کودکان ما انتخاب بهینه‌ای با توجه به تنوعات داشته باشند.

آقای دکتر مقصود فراستخواه، دانشیار موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، در سخنرانی خود درخصوص موضوع آینده نهادهای آموزشی و فضاهای یادگیری در جوامع یادگیرنده اظهار داشت: سرمایه انسانی مهم‌ترین عامل پیشران ما به سوی آینده این سرزمین در دنیایی جهانی شده است و این امر با سطوح عالی یادگیری و جریان آگاهی خلاق، و بدون توسعه ظرفیت‌های ملی ساختن دانش حاصل نمی‌شود. امر یادگیری، لازم است در چهار سطح دیده شود: ۱- سطح خرد فردی ۲- سطح میانی (فضاها و اجتماعات یادگیری) ۳- سطح کلان نهادها و ۴- سطح بسیار کلان ساختارهای ملی زیستبوم (اکوسیستم) متعامل با اجتماع جهانی. از سوی دیگر آینده‌پژوهی حوزه مطالعاتی میان رشته‌ای و بلکه پسا رشته است که معمولاً با یکی از چهار رویکرد عمده دنبال می‌شود، که عبارتند از: ۱- رویکرد اثبات‌گرا (پوزیتیویستی) ۲- تاویلی (هرمنوتیک) ۳- پساساختارگرا و انتقادی، و ۴- ساختن‌گرایی (پراگماتیسی). آموزش و یادگیری دارای دو سطح عمده است: اول، سیستم‌ها: حاکمیت، دولت، سیاستگذاران، مدیریت‌ها و نقش‌های ساختاری، دوم، زیست جهان: خانواده‌ها، معلمان، حرفه‌ای‌ها، انجمن‌های اولیا و مدرسه، نهادهای مدنی، اجتماعات یادگیری در محله و مدرسه و دانشگاه و سازمان و محیط‌های کسب و کار، و اجتماع علمی.

آینده‌نگری در اشتغال و آموزش، موضوع سخنرانی دکتر محمدرضا سپهری، رئیس موسسه کار و تامین اجتماعی، بود، ایشان اظهار داشت: دنیای جدید دنیای نبرد برای جذب استعدادها، تحول زنجیره ارزش، پویایی، رفتارهای جدید، و فناوری‌های نوین (اینترنت انبوه، داده‌ها و سرورها) است. قراردادهای جدید کار پاره وقت، کار شایسته، کار آفرینی، کارگاه مجازی و سیار و بدون کارخانه، کار پروژه‌ای، سیار و بدون زمان و مکان و مرز بین کار و اوقات فراغت و دوستی و همکاری دگرگون می‌شوند. نظام بیمه‌ای شاغلین تغییر می‌کند. برون سپاری به جمع سپاری تغییر می‌یابد. نسل Z نسل جدید است که هم کم کار می‌کند، هم درآمد بالا می‌خواهد، هم از فناوری سطح بالا استفاده می‌کند. در این روند، دانشگاه‌ها با دو مشکل مواجه می‌شوند که عبارتند از: یاددهی و یادگیری مطابق با سلیقه خود فراگیر، نسل فناوری‌های اجتماعی و اقتصادی.

جلسه اختتامیه

این جلسه با مدیریت آقای دکتر سعداله نصیری قیداری، سرپرست کمیسیون ملی یونسکو و رئیس کنفرانس تشکیل شد. اعضای جلسه آقایان: دکتر نصیری قیداری، دکتر مهرعلیزاده، دکتر احمدی و دکتر محب حسینی بودند.

در آغاز جلسه، آقای دکتر نصیری، ضمن تقدیر از سخنرانان و حامیان کنفرانس، از روسای سه پانل درخواست کرد که جمع‌بندی خود را از جلسات کاری پانل‌ها ارائه دهند.

جمع بندی پانل A: فناوری‌های جدید، توسعه فضاها، داده‌ها و محتوای آموزشی (دکتر محب حسینی)

در آغاز جلسه، خانم دکتر محب حسینی اعلام کرد: با توجه به عدم حضور آقای دکتر جلالی در جلسه، اینجانب به طور اجمالی جمع‌بندی مباحث پانل A را ارائه خواهم داد.

در آغاز این پانل، آقای دکتر جلالی ابتدا در مورد اینترنت اشیا صحبت کرد و بحث خود را با این پرسش آغاز کرد که آیا اشیاء بر انسان حاکمیت خواهد یافت؟ سپس اینترنت اشیا و نقش آن در نظام آموزش و یادگیری و نقش فناوری در بازاریابی و آینده‌نگری در نظام آموزش و یادگیری را مورد تحلیل قرار داد و در ادامه به ضرورت توجه به ابزارهای مورد نیاز مدارس و دانشگاه‌ها در جهان متغیر، چالش‌ها و فرصت‌های تغییرات پرشتاب جهان معاصر و راهکارهای توسعه فضاها، محتوا و عواملان آموزشی اشاره کرد.

خانم شیروکوا، استاد دانشگاه سنت پترزبورگ در سخنرانی خود که با عنوان نقش میانجی‌گرانه فرهنگ ملی میان برون‌داد دانشگاه‌ها و فعالیت‌های اولیه اقتصادی دانشجویان: چشم انداز شمول اجتماعی فعالیت‌های اقتصادی، ارائه شد، نتایج یک تحقیق بین‌المللی را که با ۳۵۰۰ نمونه در ۴۵ کشور جهان انجام شده بود، مطرح کرد. نتایج این پژوهش رابطه فرهنگ ملی و فراگیری روحیه کار و کارآفرینی را نشان داد و مشخص کرد که تجارب خارج از کلاس درس دانشجویان در ساختار روحیه کارآفرینی، مهم‌تر از تجارب داخل کلاس درس است. آقای دکتر مهرمحمدی سرپرست دانشگاه فرهنگیان و رئیس کرسی یونسکو در زمینه معلمان به عنوان یادگیرندگان مادام‌العمر، نیازهای جدید آموزشی و نقش معلمان و استادان در جوامع یادگیرنده را مطرح کرد و اشاره نمود که تحقق انگاره معلم به عنوان یادگیرنده مادام‌العمر در صورتی می‌تواند به اثربخشی آموزشی منجر

شود که با کسب دانش و مهارت‌های مربوطه توسط معلمان، و نیز بهبود برنامه‌های درسی رسمی و غیر رسمی تربیت معلم و توجه به عوامل محیطی از جمله فرهنگ حاکم بر کار معلم در مدرسه، همراه شود.

اولین سخنران جلسه کاری دوم این پانل که با عنوان "فناوری‌های جدید و بازاریابی آموزشی در عصر دیجیتال" تشکیل شد، آقای مهندس زرافشان معاون آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش بود که سخنان خود را با تاکید بر این موضوع آغاز کرد که یادگیری در آموزش و پرورش آینده مبتنی بر فناوری اطلاعات است، و محل وقوع یادگیری، مدرسه و خارج از مدرسه است. سپس ایشان دستاوردهای کنفرانس ICT در آموزش ۲۰۳۰ را که در چین توسط یونسکو برگزار شده بود، در انطباق با نظام آموزشی ایران مورد تحلیل قرار داد و بر ۳ عامل تاکید کرد: ۱- بکارگیری ICT به عنوان عامل توانمندساز در تحقق اهداف آموزش ۲۰۳۰، ۲- استفاده از ICT در ارتقای کیفیت آموزش و یادگیری و ۳- حمایت از یادگیری آنلاین.

آقای دکتر بازرگان درخصوص ویژگی‌های عصر دیجیتال صحبت کرد و دروندادها، فرآیندها، بروندادها و پیامدهای اثربخشی عصر دیجیتال در نظام آموزش و یادگیری را مورد تحلیل قرار داد. همچنین توضیحاتی در مورد تحولات نقش آموزشگاه/دانشگاه، نقش معلم/مدرس، نقش برنامه درسی/مواد درسی و منابع آموزشی و رویکردهای یاددهی/یادگیری ارائه داد.

آقای دکتر تورانی در سخنرانی خود با عنوان مدیریت خلاقیت و نوآوری در مدرسه با توجه به فضاهای جدید یادگیری، تفاوت‌های فضاهای یادگیری در عصر حاضر را در مقایسه با فضاهای یادگیری سنتی که محدود به کلاس درس و مدرسه بود، مطرح کرد و به این نکته اشاره کرد تنوع فضای یادگیری در عصر دیجیتال سبب به هم ریختن نظم موجود و شکل‌گیری تنوع، دگراندیشی، نوآوری و خلاقیت می‌شود. این تنوع، نوآوری و خلاقیت هم می‌تواند موجب پیشرفت دانش‌آموزان شود و هم چالش‌هایی برای رشد آن‌ها ایجاد کند. بنابراین مدیریت هوشمندانه و هدفمند آن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

اولین سخنران جلسه کاری دوم این پانل که با عنوان "مدیریت کلاس درس در فضاهای جدید یادگیری" تشکیل شد، آقای دکتر کاظمی بود که با تاکید بر یافته‌های سه تحقیق میدانی (قانعی راد، سراج زاده، صدیقیان)، ابعاد اجتماعی کلاس درس و فضاهای جدید یادگیری را مطرح کرد و به این نکته اشاره کرد که روند رشد فزاینده دانشگاه‌ها و دانشجویان نشان می‌دهد که تعریف سنتی کلاس درس دیگر جوابگوی تحولات ایجاد شده در دانشگاه‌ها و تنوعات دانشجویان نیست و ضرورت دارد بازنگری اساسی در شکل کلاس و محتوای آن صورت بگیرد. اکنون ما با دانشگاه‌های جدید مواجه هستیم که در آن همه مردم با توانایی‌ها، استعدادها، علائق و سنین متفاوت، امکان بیشتری برای حضور در دانشگاه کسب کرده‌اند و آموزش از سطوح تخصصی به سطوح عمومی‌تری انتقال یافته است. سپس با اشاره به داده‌هایی که از مطالعه میدانی کسب کرده بود، دگرگونی اهداف و کارکرد دانشگاه را از دید دانشجویان مطرح کرد.

پس از آن، آقای دکتر تلخابی چالش‌های خلاقیت فراگیران در فضاهای جدید یادگیری را مطرح کرد و سخنان خود را با این نکته آغاز کرد که سه عامل تخصص و مهارت، انگیزش و مهارت‌های تفکر خلاق، به عنوان مجموعه عوامل فردی خلاقیت، مورد تاکید پژوهشگران صاحب نظر امر خلاقیت است. اما مطالعات شناخت اجتماعی نشان می‌دهد که علاوه بر عوامل فردی، باید به عوامل اجتماعی نیز توجه کرد. سپس چالش‌های خلاقیت فراگیران در فضاهای جدید یادگیری را در چهار مقوله: تخصص و مهارت، انگیزه (درونی)، مهارت‌های تفکر خلاق و ویژگی‌های محیطی یادگیری مورد بررسی و تحلیل قرار داد.

آخرین سخنران این جلسه، آقای مهندس محمود حسینی بود که بهترین تجارب در زمینه هوشمندسازی مدارس شهر تهران را در جلسه مطرح کرد.

جمع بندی پانل B: پیوند میان آموزش، یادگیری و جهان کار (آقای دکتر یداله مهرعلیزاده)

آقای دکتر مهر علیزاده جمع‌بندی خود از پانل B را با طرح چند سوال اصلی مطرح کرد که عبارتند از: سهم آموزش در توسعه در میان دیگر پیشران‌های توسعه (زیر ساخت‌ها، فناوری، قوانین و مقررات و الزامات بازار کار، آموزش)، سیاست‌های تجاری، فناوری، داد و ستد علمی، کسب و کار، چگونه بوده است؟ چه نقشی را می‌توان در ارتباط بین آموزش و بازار کار در جهت توسعه نظام مدرک گرایی به سمت صلاحیت‌های حرفه‌ای متصور شد؟ تغییر ماهیت مشاغل و بازار کار و تولید بدون کارخانه را چگونه می‌توان رصد کرد؟

پس از آن اظهار داشت: مشکل اصلی که موجب بروز دیدگاه‌های مختلف شده است مسئله طراحی سیستم و ساختار و نظام آموزش عمومی، مهارتی و دانشی در سه حوزه رسمی، غیررسمی و آزاد، در گروه صنعت، گروه مدیریت و خدمات اجتماعی، گروه کشاورزی و گروه فرهنگ و هنر در کشور است. نظامی که هم‌اکنون نه تنها دارای متولیان مختلف بوده بلکه هرکدام از متولیان نیز برحسب تشخیص خود نظام‌های آموزشی مختلفی (رشته‌های آموزشی مهارتی، برنامه‌ریزی درسی و استانداردهای آموزشی، نظام جذب و تربیت مربی، ساختار سازمانی، فرایندهای آموزشی، نظام تأمین مالی و ...) قبل و بعد ورود به آموزش عالی را طراحی کرده و به اجرا گذاشته‌اند. هم‌اکنون در کشور ایران چند دستگاه دولتی و خصوصی متولی آموزش و یادگیری هستند. به عبارتی بازیگران نظام آموزش ایران در حوزه آموزش رسمی، غیررسمی و آزاد در دو بخش دولتی و خصوصی ایران به شرح زیر می‌باشند.

نوع آموزش مهارتی	بخش دولتی	بخش خصوصی
حوزه آموزش رسمی	وزارت آموزش و پرورش (دوره سه‌ساله فنی و حرفه‌ای و کاردانش) وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (دانشگاه)	دانشگاه‌های غیردولتی - غیرانتفاعی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

علمی و کاربردی، دانشگاه فنی و حرفه‌ای، دانشگاه‌های صنعتی کشور، دانشگاه پیام نور)	دانشگاه‌های آزاد	
سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای، کلیه دستگاه‌های اجرایی کشور با بهره‌گیری از الزامات نظام جامع آموزشی سازمان، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت ارشاد و فرهنگ اسلامی، وزارت نیرو،	کلیه شرکت‌ها و سازمان‌های خصوصی آموزشگاه‌های آزاد وابسته به سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور مراکز آموزش عالی آزاد وابسته به دانشگاه جامع علمی - کاربردی کشور	حوزه آموزش غیررسمی
صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران رسانه‌های دولتی	رسانه‌های غیردولتی مراکز فرهنگی - هنری غیردولتی	حوزه آموزش‌های آزاد

مشکلات ناشی از ارزیابی و بازاندیشی و آینده‌نگری در نظام آموزش و یادگیری ایران با توجه به تغییرات پرشتاب جهان معاصر در توسعه پایدار یعنی کاهش فقر، رفع نابرابری، اشتغال‌زایی و بهبود کیفیت زندگی طی ده سال گذشته در کشور ایران عمدتاً ناشی از چند مسئله اساسی بوده است:

- فقدان استراتژی آشکار و روشن در زمینه بازاندیشی و آینده‌نگری در نظام آموزش و یادگیری ایران با توجه به تغییرات پرشتاب جهان معاصر و نظریه‌پردازی‌های ناقص.

- نارسایی سیاست‌گذاری در راستای اهداف نظام آموزش و یادگیری ایران برای توسعه پایدار و تعیین چارچوب‌های کلی راهبردها، سیاست‌ها و قوانین مربوط به آموزش و یادگیری ایران. این راهبردها، سیاست‌ها و قوانین به‌خوبی عملیاتی نشده است. اخبار آموزش و یادگیری مملو از سیاست‌ها و واژه‌هایی است که حس ثبات را از نظام‌های آموزش کشور گرفته است.

- تعدد مراجع تصمیم‌گیری و به دنبال آن عدم یکپارچگی در مدیریت آموزش و یادگیری کشور و یا عدم یکپارچگی و هم‌افزایی و کاربرد رویکرد بین بخشی و بین‌رشته‌ای بین آموزش و یادگیری در سه حوزه رسمی، غیررسمی و آزاد در دستگاه‌های اجرایی دولتی و خصوصی.

- کمبود سرمایه‌گذاری کشور در زمینه آموزش و یادگیری در سطح استانداردهای بین‌المللی و با توجه به تغییرات فناوری و علمی. از طرف دیگر کمبود تخصیص بودجه و اعتبار مناسب برای آموزش و یادگیری به‌ویژه در حوزه غیررسمی و آزاد نیز مشکل‌ساز بوده است.

- عدم استمرار و طراحی اصلاحات نهادی و ساختاری: طرح‌های مطلوبی برای ساماندهی آموزش و یادگیری و ایجاد تغییرات نهادی و ساختاری طراحی نشده است.

- ضعف مدیریت یکپارچه در تحقیقات و تدوین استانداردهای آموزشی و برنامه درسی، توانمندسازی مربیان و تحلیل مشاغل و بازار کار مرتبط با آموزش مهارتی، نارسایی هدف‌گذاری واقعی با توجه به ظرفیت‌های مناطق و استان‌های کشور و رشد بی‌رویه کمیت دانش‌آموختگان و کارآموزان در کشور.

- آشفتگی فراهم‌سازی فرصت‌های یادگیری در دستگاه‌های اجرایی با هدف کسب مدرک و ارتقای شغلی: بسیاری از دستگاه‌های اجرایی دولتی فرصت‌های متنوع یادگیری (رسمی، غیررسمی و آزاد) در زمینه آموزش و یادگیری فراهم ساخته‌اند اما به دلیل عدم طراحی مناسب دوره‌ها و حاکم شدن مدرک‌گرایی برای ارتقای شغلی متأسفانه کیفیت بسیاری از آموزش‌های ارائه‌شده در سطح مطلوب نیست.

- ضعف شدید پژوهش، نظارت و ارزیابی با رویکرد آینده پژوهی: علیرغم آموزش‌های متنوع در حوزه آموزش و یادگیری اما در راستای پیشبرد مؤلفه‌های مختلف آموزش و یادگیری برای توسعه پایدار، پژوهش، نظارت و ارزیابی لازم در بخش‌های دولتی و خصوصی صورت نگرفته است.

- اعتبارسنجی و ارزشیابی یادگیری: در این زمینه فعالیت‌های پراکنده‌ای برای حمایت از اعتبارسنجی، و ارزشیابی دستاوردهای یادگیری مربوط به مؤلفه‌ها و مفاهیم کلیدی برنامه آموزش و یادگیری برای توسعه پایدار انجام گرفته است.

- ضعف مؤسسات در تأمین کیفیت آموزش: علیرغم موفقیت‌های حاصله از مراکز آموزش رسمی و غیررسمی کشور، هنوز در خصوص کیفیت آموزش، ایجاد تناسب بین محتوای آموزش با مهارت‌های شغلی، تجهیزات لازم، فرایندهای یاددهی و یاددهی و حضور مستمر و ارزیابی مهارتی دانشجویان و کارآموزان در دستگاه‌های اجرایی که مراکز علمی کاربردی خاص خود را تأسیس کرده‌اند و یا مراکز دولتی و آموزشگاه‌های آموزش مهارتی کشور شبیهاتی وجود دارد. دانش‌آموختگان بعضی از مراکز و دانشکده‌های فنی و حرفه‌ای و علمی - کاربردی با توجه به ساختار دوره‌ها، وضعیت هیئت علمی، امکانات و غیره، از نیازهای واقعی صنعت فاصله گرفتند و عملاً این مراکز محل تربیت فن‌ورزها و مهندسی‌شدند که نه در جایگاه یک مهندس مفید واقع می‌شدند و نه می‌توانستند وظایف یک فن‌ورز کارآموده را به‌خوبی انجام دهند.

- عدم فرهنگ‌سازی جایگاه آموزش و یادگیری و مهارت و اهمیت آن برای دستیابی به کیفیت بهتر زندگی: به همین دلیل آموزش‌های غیررسمی سازمان آموزش فنی - حرفه‌ای، گرچه تا حد زیادی در امر ایجاد فرصت‌های شغلی موفق بوده است، ولی به علت آن که سطح این دوره‌ها عمدتاً "تربیت کارگر ماهر بوده است با استقبال چندانی از سوی تحصیل‌کنندگان (به‌خصوص دارندگان مدارک دیپلم به بالاتر) روبه‌رو نشده است.

- تأکید غیراصولی نظام طبقه‌بندی مشاغل دستگاه‌های اجرایی دولتی و حتی خصوصی بر وزن مدارک عالی تحصیلی از یک طرف و توسعه ناموزون مراکز آموزش مهارتی در دستگاه‌های اجرایی در کنار قانونی نظیر منع ادامه تحصیل شاغلین در سازمان‌ها باعث شده است که مراکز آموزشی مجبور شوند به هر صورت ممکن و برخلاف ایده بهسازی منابع انسانی به طرف جذب نیروهایی بروند که احتمالاً علاقه و انگیزه چندانی به اشتغال در شغلی که برای احراز آن آموزش می‌بینند، نداشته باشند. این مسئله باعث شده است رابطه بین شغل و شاغل در یک بازه زمانی تغییر نماید و موجب بروز مشکلات عدیده‌ای برای سازمان‌ها در نگهداشت، ایجاد انگیزه و

استفاده بهینه از توانمندی شاغلین شود. زیرا افراد در دوره آموزشی‌ای به کسب مهارت می‌پردازند که با مشاغل همسان و هم‌تراز شغل کنونی آن‌ها فاصله دارد.

- بین بازار کار (هماهنگی بین ۵ بازار: بازار پول، بازار سرمایه، بازار تامین اطمینان، بازار کالاها و خدمات و بازار کار) و اشتغال دانش‌آموختگان، ماهیت مشاغل در آینده، هماهنگی و هم‌راستایی نظام‌های آموزشی و مهارتی کشور همگرایی ایجاد گردد.

جمع بندی پانل C: آموزش شهروندی در جوامع یادگیرنده (آقای دکتر غلامعلی احمدی)

- آقای دکتر غلامعلی احمدی ضمن اشاره به اهمیت و ضرورت توجه بیشتر به آموزش شهروندی و توسعه پایدار در نظام آموزشی، جمع بندی مباحث پانل C را به شرح زیر ارائه داد:
- آموزش برای توسعه پایدار لازمه تربیت شهروندان جهانی است بدین منظور لازم است:
- مدارس و دانشگاه‌ها به مثابه یک سازمان یادگیرنده در نظر گرفته شوند و فرصت برابر برای یادگیری با کیفیت را برای همه فراهم کنند.
 - رویکرد فرایند-مداری در آموزش باید جایگزین رویکرد نتیجه-مداری شود.
 - فرایند آموزش باید با فناوری اطلاعات و ارتباطات همراه شود.
 - آموزش به شیوه کار گروهی و تیمی تشویق شود.
 - به آموزش‌های زمینه-محور و برون مدرسه‌ای اهمیت داده شود.
 - مهارت‌های تفکر، حل مسئله و نوآفرینی به فراگیران آموخته شود.
 - میان آموزش، اشتغال و بازار کار پیوند برقرار شود.
 - مسائل پیچیده جهان امروز (مانند مسئله حفاظت از محیط زیست، مبارزه با فقر، بی عدالتی و تروریسم و حفظ صلح و امنیت جهانی) به شاگردان آموزش داده شود.
 - بر آموختن برای دانستن، عمل کردن، زیستن و با هم زیستن تاکید شود.
 - بر حفظ و توسعه ارزش‌های والای انسانی صرف نظر از عقیده، ملیت و نژاد توجه شود.
 - به فرایند خودراهبری در یادگیری و خودارزشیابی در فراگیران توجه شود.
 - بر مدیریت مشارکتی در سازمان‌های آموزشی تاکید شود.
 - آموزش برای دستیابی به توسعه پایدار مورد توجه قرار گیرد.
 - بر تفکر پیش‌بینی‌کننده و آینده‌پژوهی توجه شود.
 - بر تربیت معلم فکور تاکید شود.
 - به جای موضوع-محوری بر برنامه‌های درسی میان رشته‌ای و درهم تنیده تاکید شود.
 - به تربیت شهروند جهانی با تقویت هویت دینی و ملی توجه شود.
 - به یادگیری‌های مادام‌العمر تاکید شود.

در ادامه جلسه، خانم دکتر محب حسینی پیش نویس بیانیه کنفرانس را که با توجه به سخنرانی‌های ارائه شده در کنفرانس و نقطه نظرات شرکت کنندگان تدوین شده بود، قرائت کرد و اظهار داشت: "این پیش نویس در اختیار روسای کارگروه‌ها و سخنرانان کلیدی قرار داده شده و آن‌ها نظرات خود را ارائه دهند. چنانچه شرکت کنندگان هم نظری دارند ظرف امروز یا طی یک هفته دیگر به بخش آموزش کمیسیون ملی یونسکو ارائه نمایند.

در خاتمه جلسه، از سخنرانان و روسای کارگروه‌ها تقدیر به عمل آمد و گواهینامه شرکت کنندگان اهدا شد.

تدوین: پیمان پورهادی، کارشناس بخش آموزش کمیسیون ملی یونسکو
ویرایش علمی: دکتر محدثه محب حسینی، رئیس بخش آموزش کمیسیون ملی یونسکو و دبیر کنفرانس